بەبۆنەی یادی سەد ساڵەی ڕۆژنامەگەری کوردی یەوە

چەند تێبینی یەك دەربارەی باری ئەمرۆی ڕۆژنامەگەریی کوردی

ئەحمەد زەردەشت

لەچوار چێوەی چالاکیەکانی دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی و بە بۆنەی یادی سەد ساڵەی ڕۆژنامەنووسی کوردییەوە لە ٩٨/٤/٢٨ کۆڕێکی ڕۆشنبیری لە لایەن دەزگاکەمانەوە بۆ مامۆستا ئەحمەد زەردەشت بە ناونیشانی چەند تێبینی یەك دەربارەی باری ئەمرۆی ڕۆژنامەگەریی کوردییەوە سازکرد.. ڕۆشنبیری نوێ بە شانازییەوە بۆ خوێنەرانی ئازیزی بلاوی دەکاتەوە..

پێشەکی :-

مەبەست لەم باسە تانەو توانج گرتن و کەم کردنەوەی دەورو بایەخی کەسێك یاخود چەند لایەنێك نی یە، بەڵکو دەمانەوێ هەوڵێکی ڕاستەقینەی ڕاست و دڵسۆزانە بدەین و باری سەرنج و ڕووناکی بخەینە سەر هەندێ لایەنی واقیعی ئەمرۆ کە دڵنیاین هەندێ یان زوربەتان لەدوورو نزیکەوە ئاگادارین و یا هیچ نەبێ هەندێکی لێ دەزانن.

ئەوەش رادەگەێنین کە ئاماژە بۆ چ ناو، یاکەسانێك ناکەین، ئەم لێکۆڵینەوەیە تەنها هەندێ ڕواڵەتی باو دەخاتە ڕوو کە بەگوێرەی تواناو بۆچوون هەوڵ دەدەین پێشنیاری هەندی چارەسەریان بۆبکەین. هەربۆیە ئەم کارە دەخەینە تەك کارێکی ڕەخنەیی دڵسۆزانەی ئیجابی یەوە...

ئاشکرایە ڕۆژانە چەند ڕۆژنامەو بلاوکراوە لەم جیهانە فراوانەدا لەچاپ دەدرێن و بلاودەکرێنەوە، هەربۆیە مەرج نی یە هەموو ئەوانەی کە دەنووسرێن ڕاست و دروست و ڕەواو سەرکەوتووبن.

ئامادە بوونتان ئا لەم هۆڵەداو لێ دوانمان لەم شوێنەوە کە خودی خۆم بەشوێنێکی سەربەستی دەزانم، دیارە لەبەر ئەوە نی یە کە سەرلەنوێ باسی مێژووی ڕۆژنامەگەری کوردی تان بۆ بکەین و شانازی بە باوو باپیرانەوە بکەین و هەندێ سەر ناوو دروشم و ناوی کەسانی بەرین، نەخێر، ئەوەمان مەبەست نی یەو، لەگەڵ ڕێزو شانازی ماندا. بەتایبەتی هەندێ لە ئامادەبووان لەئێمە زیاتر زانیاری و شارەزایی یان لەو بوارەدا هەیە..

واتا، ئێمە تەنها باسی باری واقیعی ئەمرۆی ڕۆژنامەگەریی کوردی دەکەین.

پێشدەستی

لەم لێکۆڵینەوەیەدا، لەدوو تەوەرەی سەرەکی یەوە دەچینە ناو جەرگەی باسەکەوە کەئەوانیش :-

یەکەم :- بارو واقیعی ئێستای ڕۆژنامەگەری لە ناوچەی کوردستاندا.

دووهەم :- بارو واقیعی ئێستای ڕۆژنامەگەری لەدەرەوەی ناوچەی حوکمی زاتی دا.

لەخاڵی یەکەمدا، کەدێینە سەر باسی ئێستای ڕۆژنامەگەری لەناوچەی کوردستاندا، بەگوێرەی زانیاری و ئاگاداریمان لەم بوارەدا، چەندین لایەن لە پشت دەرچوونی ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارانەوەن، کە ڕۆژانە دەردەچن و، شتێکی ئاشکراو ئاسایی یە، کە ژمارەیەك نووسەرو ڕۆشنبیرو ئەدیبی بەتواناو لێهاتووی کوردمان - «دوور لەوەی کە چی دەنووسن و بەرگری لەکێ دەکەن و دژ بە کێ ووشەکانیان دەخەنە کار....» - چونکە ئەم لایەنە لەچوارچێوەی بایەخ پێدانی ئێمەدا نی یە...، بەشداری تیایاندانە دەکەن و ژیانیان پێ دەبەخشن ژمارەیەکی زۆر [illegible] ەرو ئەدیبانی کوردمان کە گاڵتەیان پێ ناکرێ و شوێن پەنجەیان هەمیشە دیارە، بەشداری لە دەوڵەمەند کردن و پەرەپێدان و دەرچوونی ئەو ڕۆژنامەو بلاوکراوانەدا دەکەن و بمانەوێ و نەمانەوێ بەشێکی (چەندو چەشن)ن لەمێژووی ڕۆژنامەگەری کوردی ماندا، لەئەنجامدا، ڕۆژنامەگەری یەکی بەربەرەکانی کەری بلاوکراوەکانمان لەناوچەی کوردستاندا لەئارادایە، کە شان بەشان دەوەستنەوە.

بەرای ئێمە هۆی بەردەوامبوون و سەرکەوتنی ڕۆژنامەگەری لەناوچەی کوردستاندا دەگەڕێتەوە بۆچەند کارگێڕو هۆیەکی سەرەکی کە لە هەمووان گرنگتر... ئەمانەن :-

١ - دەوری ئەو نووسەرانەی کە ئێستا لەناوچەی کوردستاندا چالاکی دەنوێنن - لەبارەی ژمارەو تواناوە -

٢ - بوونێتی کادیری پیشەیی و هونەریی و تەکنیکاری شارەزا ی کورد لەناوچەکەدا.

٣ - پشت بەستن بە ئامێرو چاپخانەی نوێ و ئامێری کۆمپیوتەر،

٤ - یاریدەدانی بێ ووچانی ماددی و دارایی، لەلایەنە بڵاوکەرەوەکانی ئێستای لەمەر گۆرەپانی کوردستان و هاندانی نووسەران.

٥ - بوونێتی خوێنەر لە هەمان گۆرەپانی دەرچوون و بەرهەم هێنان و گەیشتنی زوو بەزوویی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان بەخوێنەر..

٦ - دەوری ئامێرو دەزگاکانی تری ڕاگەیاندن، لەیاریدەدان و بڵاوکردنەوەو دەوڵەمەند کردنی خوێنەر، بەتایبەتی ئەوانەی هی ڕۆژئاوا کە بەرنامەکانیان لەناوچەکەدا لە ڕێگای تەلەفزیۆن و ئامێری سەتەلایتەوە پەخش دەکەن، تەنانەت ئەو ئامێرانە ئێستا لەچاپخانەو یانە کشتی یەکانیشدا بەدی دەکرێن.

٧ - سەرەڕای هەموو ئەمانەی کەباسمان لێوەکردن، لایەنی لایەنگیری کردنی خوێنەر بۆ ئەو بڵاوکراوانە چونکە هەریەکەو بەگوێرەی ڕاو بۆچوونی خۆی لایەنێك پەیرەودەکات و هەست و نەستی لەگەڵ ئەو بڵاوکراوانەدایە کە نوێنەرایەتی ڕوانگەی بۆچوون و سیاسی و لایەنی ڕێکخراویی خۆیان دەکات..

لێرەوە دەتوانین بڵێین ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارانەی ئەمڕۆ لە ناوچەی کوردستاندا دەردەچن، بێ گومان پێشکەوتووو باشن و لەلایەنی بابەت و زمانەوانی و دەرهێنانی هونەری یەوە سەرکەوتوون و لەوەدەکات کە هەڵەی چاپی یان تیادا نەبێ، بەرامبەر بەمەش و بۆ ئەوەی بتوانین جێگایەکی راستەقینەو دروست و ڕەوا لەنێو جەماوەری خوێنەرانی کوردستاندا داین بکەین، دەبێت ئەو خاڵانەی سەرەوە بخەینە پێش چاومان..

سەبارەت بە ڕۆژنامەگەری لە دەرەوەی ناوچەی کوردستان (حوکمی زاتی)دا، وەك هەمووان دەزانین و ئاشکرایە ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارانەن کە بەتایبەتی لەبەغداوە دەردەچن، ژمارەیەك نووسەرو ڕۆشنبیری کورد بەشداری یان تیادا دەکەن، دەبێ ئەوەش بخەینە پێش چاو کە هەندێ نووسەر، بەهۆی هەندێ هۆی خۆیی و مەوزووعی یەوە دوورە پەرێزن، هەربۆیە سەرەتای گیروگرفت و کۆسپی ڕۆژنامەگەریمان لەوئاستەوە دەست پێ دەکات کە بەگوێرەی تاقی کردنەوەو کارکردنی ڕاستەوخۆو کە لەنزیکەوە ئاگامان لەو بڵاوکراوانە هەیە، بەش بەحاڵی خۆمان لەم بابەتە دەدوێین:-

● **ئەو پرسیارانەی کە لێرەدا دەکرێن...**

جۆروباری ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارانە چین کە لەدەرەوەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی دا دەردەچن.؟ بەشێوەیەکی گشتی ئەو بڵاوکراوانە سیاسی گشتی و ئەدەبی جۆراوجۆرن زۆر بەیان لەژێر باری گەمارۆی ناهەمواردا لەلایەن دەزگاکانی دەوڵەتەوە دەرلەچن.

بێ گومان، کەم تەرخەمی و دەست کورتی یەکی ئاشکرا لە قەبڵاندنی لایەنی دارایی ئەو بڵاوکراوانەدابەدی دەکرێت...

● **کێ دەنووسێ؟. بۆ کێ و لە ژێر چ بارووده‌خێکدا؟.**

لەوانەیە هەندێك ئەم پرسیارەمان بەسادەو دوورەمەکی لەقەڵەم بدات، بەڵام ئەوەی گومانی لەسەر نی یە، بەشێك لە کەڵە نووسەرو ئەدیبانمان هەڵوێستێکی بێ لایەنیان هەیە بەرامبەر بەوەی ئێستا بەسەر گۆرەپانی سیاسی عیراقەوەیەوبەتایبەتی ئەوەی لە کوردستاندا باوە، ئەوەتا هەندێکیان وەك تەماشاکەرێکی چاوەڕوانکەر بەرامبەر بە ڕووداوەکان دەوەستێت، بەبێ ئەوەی فزە بکات و هەندێکیشیان بە جۆرە خۆپاراستن و دیپلۆماسی یەوە (باپێی بڵێین بێ ئارامی)یەوە دەنووسن و هەر بۆیە بواری هەندێ بێگانەی مەیانی ئەدەب و ڕۆشنبیری و نووسینی درا کە خۆیان بهاوێژنە گۆرەپانی نووسینەوەو تواناو وزەو ڕەنجی ئەم و ئەو زەوت کەن (لەکوردو عەرەب) بە ماستاو خەست کردنەوەیەکی ئاشکراوە بابەتەکانیان برازێننەوە بەرامبەر بەم بارەش هەندێکی تر هەڵوێستێکی ڕاست و چاونەترسانەی دوور لەمەرایی و ڕیایی کردنیان گرتۆتەخۆو بەگیانێکی ڕاستی نەتەوایەتی یەوەو دوورلە چ ئیمتیازێکی تر دەنووسن.. کەچی لەلایەکی ترەوە بەشێکی تر، دەنووسن یان بۆیان دەنووسرێ، تەنها لەبەر ئەوەی ناویان لەڕۆژنامەو گۆڤارەکاندا دەرچێ، یان بەمەبەستی دەستکەوتێکی ماددی و دارایی یەوەیە...

بەرامبەر بەنووسەریش، ئەوەتا خوێنەری کورد خاوەن جۆش و خرۆش و هەست و نەستێکی پاکەو زوو هەست بە شت دەکات و خاوەن خەیاڵ و ئەندێشەیەکی فراوانەو هەمیشە حەز لەڕەخنەی بەتەوسەوە دەکات، نەتەوەی کوردی خۆش دەوێت و هەمیشە شانازی پێوەدەکات و تەنانەت لەهەندێ جاردا ئەو شانازی یەی دەگاتە پلەی ڕەگەزپەرستی و دەمارگیری..

سەرەکی فەرماندە صدام حسین خواپیارێزی دەفەرموێ:- «باس کردنی لایەنی کوردایەتی لاوازمان ناکات، ئەگەر لەچوارچێوەی باسکردنی ئەوەدابێت کە هەموو عیراقین و شانازی بەوەوە دەکەین...» بەرێزی دەفەرموێ:- گرنگترین هێماکانی چاونەترسی و نەبەزی ئەوەیە کە ڕاستی بڵێین و لەگەڵ ڕاستی دا یەك بگرینەوە...»، هەرجەنایشێتی کەوا دادەنێ کورد مافێکی سەرباریان هەیە، بەو کوێرەیەی کە کوردو عیراقیشن... دەبا ئەم وتەو کردارانەی بەمافێکی نەتەوایەتی خۆمان بزانین و، ئەم مافە لەخودی خۆمان زەوت نەکەین و باسی ئەو بابەتانە بکەین کە خوێنەرانی کوردستان مەبەستیانە

بۆ ئەوەی لەئاست بەرپرسیارێتی خۆماندا بین و بتوانین خوێنەری کورد بەلای خۆماندا ڕاکێشین، دەبێ بەشوێن لایەنەکانی سەرکەوتندا بگەڕێین و ڕۆژنامە نووسی نەکەینە پیشەیەکی ڕۆژانەی ڕۆتینی کە تەنها مەبەستمان پڕکردنەوەی لاپەرەکان بێت و ڕۆژانە ژمارەیەکی تر بەسەر ژمارەکانی تری بڵاوکراوەکانمانەوە کەڵەکە بکەین..

ئالەم ئاستەوە، پێویستە پرسیارێك بکەین.. کە ئەویش لایەن و

هۆکانی سەرکەوتنی کاری ڕۆژنامەگەری کوردی، لەدەرەوەی ناوچەی کوردستان دا کامانەن. ! تابتوانین لە گۆرەپانی کوردستاندا جێگایەکی فراوان بۆ خۆمان بکەینەوەو جڵەوی دەست پێشخەری کاری جدی بەدەستەوە بگرین و، بە تواناو هێزێکی تەواوەوە جێگای خۆمان بکەینەوە. . !؟. .

بەرای ئێمە گرنگترین هۆکانی سەرکەوتن خۆیان لەم خاڵانەدا بەدی دەکەن. . :ـ

١ ـ باسکردنی ئەو بابەتانەی کە دەگەڵ خواست و ویست و ئامانجەکانی گەلی کوردماندا لەچوارچێوەی عیراقێکی یەکگرتووی نیشتمانی دا

٢ ـ بوژاندنەوەی لایەنی مێژوویی و کەلەپووریی و ئەدەبی ڕەسەنی گەلی کوردمان. .

٣ ـ خستنە ڕووی کارو بابەتە جدی و ڕەسەنەکانی لایەنی هونەری میللی و فۆلکلۆری گەلی کوردمان

٤ ـ بایەخدان بەلایەنی سایکۆلۆژی کۆمەڵگای کورد بەمەرجێ نووسینەکانمان بتوانن بەدەنگ پێویستی یەکانی ئەوکۆمەڵگایەوەبچن، وتەنانەت لەگەڵ پێشکەوتنی گشتی دا بگونجێن. .

٥ ـ دوورکەوتنەوە لە بریندارکردنی بارو زەوقی گشتی ڕۆڵەکانی کوردمان.

٦ ـ ڕاستی یەکان، بەوپەری ڕاستگۆیی یەوە بخرێنە ڕوو؛ وپەیڕەوکردنی سیاسەت و ڕێبازێکی ڕاگەیاندنی ڕاست، کە تەنها مەبەستی سەرکەوتنی کاتی نەبێت واتا بەخوڵقاندن و هەڵبەستنی هەواڵ و ڕووداوی ناراست و نابەجێ و بەزۆر لکاندنیان بەڕووداوانەی ئەمڕۆی ناوچە کوردستانەوە. .

٧ ـ خوڵقاندنی بارێکی ڕاست کەدووربێت لە چاو لەدوویی لایەنی دارایی و بازرگانی یەو. . .

٨ ـ بڵاوکردنەوەی بابەتی خۆشی هەمە جۆر کە باری سەرنجی خوێنەر رابکێشێ.

٩ ـ ڕاگرتنی دیاردەی گۆڕینی بابەتی بێ کەڵك، لەعەرەبی یەوەو بەزۆر سەپاندنی بەسەر خوێنەری کورددا، بەدڵنیایی ئەوە دەڵێم کەس نایانخوێنێتەوە!!. .

١٠ ـ خستنە کاری ئەو هەل و لایەنە لاوازانەی کە ئێستا لەناوچەی کوردستاندا باون و، بەکارهێنانیان وەك چەکێکی ڕاگەیاندنی بەمەبەستی ڕۆشنکردنەوەی بەرچاوی خوێنەر کورد. . .

ئەم لایەنانەو چەندین لایەنی تر، سووچێکن لە بەرەکانی کاری ڕۆژنامەماندا، کە دەبێ لایەنی مەبدەئیش لەم ناوەدا نەکرێتە قوربانی. . .

● چۆن بە خوێنەری دەگەین؟

گەیاندنی بابەت بە خوێنەر لەپێش هەموو شتێکەوە بەرێگای کلیلی زیانەوەیە، زبانی ڕەسەن و پتەو پاراوو پەتی کە دووربێت لەهەموو جۆرە هەڵەیەکەوە. . . ، ئەمەش یەکەم پردە بەرەو خوێنەر، . . لێرەوە هەڵس وکەوت کردن و کارلێك کردنی نێوان نووسەرو بڵاوکراورکەوە دەست پێ دەکات، کە لە لایەنێکی ترەوە لەنێوان هەردووکیانداو نێوان خوێنەردا دەست پێ دەکات. .

لەگەڵێتی ئەم پەیوەندی یانەوە، کۆسپەکانی ڕۆژانە قوت دەبنەوەو دەبنە هۆی پەیدابوونی بوارێکی فراوان لەنێوان ئەو بڵاوکراوەیەو نێوان خوێنەردا. . .

● ئەو کۆسپانە چین. . ؟

بەگوێرەی تاقی کردنەوەی خودی خۆم و هەڵس وکەوتی لەنزیکەوەم و لەرێگای پەنابردنە بەر دەست کەلاکانی لێکۆڵینەوە وەك چاودێری و سەیرکردن و دیقەت دان و لەگەڵدا هەڵس و کەوت کردن و بەگوێرەی ئەو شارەزایی یەی کە بەش بەحاڵی خۆم شتێکی دەربارە دەزانم، ئەوکۆسپانە بەسەر سێ تەوەرەدا دابەش دەکەم، کە ئەمانەن :ـ

● تەوەرەی یەکەم :ـ

ئەو کۆسپە تایبەتی یانەی کە

پەیوەندی یان بە خودی نووسەر و دەقە کوردی یەکەوە هەیە :ـ

یەکەم هەنگاوی کار لە نووسەرو دەقە نووسراوەکەوە دەست پێ دەکات و بەرای من دەوری نووسەر لەم خاڵانەدا خۆی دەنوێنێ :ـ

١ ـ شێوازو دارشتنی پتەوو ڕەسەن، یا بەپێچەوانەوە کە ئەمەش وا لەخوێنەر دەکات ئەو نووسینە پەسەندکات، یام نا. .

٢ ـ هەندێ بابەت بەهۆی درێژی یەوە خوێنەر بێ تاقەت دەکات، هەربۆیە پەسەند ناکرێت.

٣ ـ جۆرو باری ناوەرۆکی ئەو بابەتەی کە باس دەکرێت و گونجاندنی بۆ بڵاوکردنەوە، یام نا.

٤ ـ ڕادەی پەیڕەوکردنی ڕێزمان و دارشتنی ڕاست وپتەو. .

٥ ـ باری جیاوازی ڕێنووسی کوردی، تەنانەت هەندێ نووسەر لەیەك نووسیندا هەمان وشە بەدوو جۆر ڕێنووس دەنووسن. .

٦ ـ جوانێتی خەت و لایەنی ئاشکرو ڕوونی نووسین و بەجێ هێشتنی مەودای شیاو لەنێوان وشەو دێرەکاندا، کە ئەمەش کاری لەچاپدان و ڕاستکردنەوەی هەڵەو تەنانەت کاری هەڵەنگاندنیش ئاسان دەکات.

● تەوەرەی دووهەم :ـ

کۆسپەکانی کاری ڕۆژانەی ڕۆژنامە نووسان

کە ئەمەش هاوبەشێتی گرنگی خۆی دەکات لە کاری پتەوکردنی پەیوەندی یەکانی نێوان ڕۆژنامەو گۆڤارو خوێنەردا بەرا من خۆی لەچەند خاڵێکدا دەنوێنێ، ئەوا بەکورتی باسی لێوە دەکەین :ـ

یەکەم :ـ نەبوونی دەستەی نووسەرانی تایبەت بەهەر ڕۆژنامەو گۆڤاریکەوە، یا بوونێتی ئەو دەستەیانە ئەوا تەنها بارێکی گرانن وچ جۆرە دەورێکیان نی یە مەگەر بەدەگمەن!

هەروەك جۆرە دابەشکردنێکی کاری ڕۆژانە لەئامادەکردنی لاپەرەکان دا ئاشکرادەبێت تەنانەت لەوەش بەولاوە لەنێوان جۆری نووسینەکاندا ڕچاودەکرێت ئەمەش لەڕۆژنامە عەرەبی و بیانی یەکاندا

لەعیراق و لەدەرەوەی ولاتدا دەبینرێت.

بەلام ڕۆژنامەگەری ئەمڕۆمان، لەوبارەیەوە شێوازێکی یەیکەری دوور لەچالاکی دەستەی نووسەران و تەنانەت سکرتاری بەتی نووسینیش پێ دەسەلاتەو چ کاریکی لەباردا نی یەو چ دەوریکی دیاری کراوی نی یە، لەئەنجامیشدا بریار بەدەست کەسیکە یا دووکەسەوەو بەس و را هەر رای ئەوانە. ئەم ڕوالەتەش هەندی لایەنی ناپەسەند دەبوژێنێتەوە کە بەبۆچوونی من ئەمانەن:ـ

١ ـ زاڵ نەبوون بەسەر کاری ڕۆژانەداو پەیرەونەکردنی شێوازو ڕێبازی زانستی و ڕاست.

٢ ـ هەوڵدان بەمەبەستی دەرچوونی ڕۆژنامەو گۆڤارەکە، لەکاتی خوێندا بەبێ ئەوەی ئاوریکی جلدی لەناوەرۆك و شێوەی بدرێتەوە...

٣ ـ وەك ڕاستی یەکی زانستی، ئەوا بەگوێرەی وزەو کارو ماندووبوون، زیاتر دەکەونە داوی هەڵەوە.

٤ ـ لایەنگیری کردنی نارەواو کارتی کردنی باری میزاجی و کاتیی لە هەڵبژاردن و پەیرەوکردن و بلاوکردنەوەی بابەتەکان بەو جۆرە دەبێتە کاریکی ئاسایی و لەهەموو کاتێکدا دەخرێتە بەرچاوو هەروەك مەرایی و ڕیایی کردن و ناسیاوێی دەوری خۆ دەبینێ..

٥ ـ دوو دلی و سەلاندنەوە لەئاست بلاوکردنەوەی هەندێ بابەت دا.

٦ ـ نەگونجاندنی زۆر بابەت لەگەل باری بلاوکردنەوەدا کەچی لەبەر هەندێ هۆ بلاودەکرێنەوە ئەو بابەتانەش بەم جۆرەن

أ ـ لەلایەنی زمانەوان و دارشتن وبیناکاری یەوە لاوازن.

ب ـ لەلایەنی واتاو ناوەرۆکەوە لاوازن.

جـ ـ هەندێ بابەت بابەتی خوێندنی و پسپۆری و شارەزایی یەکی وردیان لەو بوارە زانستی یەدا دەوێت لای خوێنەر مەبەست نین و تەنها بۆ بەشیکی تایبەتی زۆر کەم دەنووسرێن کە لەهیچەوە دیارنین. لەگەل ڕێزماندا.

د ـ هەندێ بابەتی گۆڕاو لەسەرچاوەی عەرەبی یەوە یاخود بیانی یەوە کەزۆر درێژن و بەزنجیرە بلاودەکرێنەوە لەکاتێکدا دەقە عەرەبی یەکەی زۆر بەئاسانی دەست خوێنەری کورد دەکەوێ، گەر مەبەستیان بێت

دووهەم:ـ ئەو کۆسپانەی کە پەیوەند یان بە گۆڕینی نووسین و هەوال و جۆری گەیاندنی بە خوێنەری کوردەوە هەیە..

دووهەم:ـ ئەو کۆسپانەی کە پەیوەندی یان بە گۆڕینی نووسین و هەوال و جۆری گەیاندنی بە خوێنەری کوردەوە هەیە..

لێرەدا دەبێ پشوویەکی بۆ بدەین و ساتێك لە ڕۆخی ئەم خالەدا بوەستین و بلێین تازەیی هەوال مەرجیکی ئاشکرایە.

ئەوەی دیارو ئاسایی یە کە پەرتووکیکی زانستی هەندی ڕاستی تیادا بەدی دەکرێت، بەلام مەرج نی یە کەهەموو یاخود تازەترین هەوالی ئەو ڕاستی یانە بگرێتە خۆی، لەگەل ئەوەشدا بەپێزو تام و چێژو سوددی خۆیەوە دەمێنێتەوە..

بەلام ئەو زانیاری یانەی کە کۆن دەبن ناچنە پال پایەی هەوالەوە.. بۆیان نی یە لەبواری ڕۆژنامەگەری دا دەوری هەوال بینن، ئاشکرایە گیروگرفتی بابەتی هەوال، بەتایبەتی بەلای ئێمەوە وابەئاسانی لەهەموو ئان و کاتێکدا چارەسەرناکرێت.

لەواقیعی ئەمڕۆماندا هەوالەکان دەنووسرێن، یاخود ئەوەی ڕاستی بێت لەعەرەبی یەوە دەگۆڕێتە سەر زبانی کوردی، ئەویش پاش ڕۆژێك یا دوو ڕۆژ لەبلاوکردنەوەی ئەوهەواله، وەبەگوێرەی هەل ومەرجی باری ئەمڕۆی کوردستان ئەوا چەند ڕۆژێکی تری دەوێت تا ئەو ژمارەیە بەدەست خوێنەر دەگات، لەئەنجامدا ئەم هەوال و لێدوان و ڕاپورتانە کۆن دەبن، دەبێ ئەوەشمان لەیاد بێت کەباری نێودەولەتی هەمیشە لەگۆڕان و ئالوگۆردایە، ئەمە لەلایەکەوە، لەلایەکی تریشەوە دەزگاو دامەزراوە ڕاگەیاندنەکانی بەرەی بەرامبەر بەئێمەو ئامێرو کەنالەئاسمانی یەکان و سەتەلایت، کە ئێستا لەکوردستاندا باون دەستپێشخەری ئەوە دەکەن، سەرەرای ئەوەش دارشتنی هەوالەکانمان لاوازو پڕ لەهەلەن کە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی کادیر جابۆیە دەبێ دان بەوڕاستی یەدابنێین کە ئێمە لم بوارەدا سەرکەوتوونین.

سێ هەم:ـ

پێش چەند ڕۆژێك دەمەتەقێ یەکی دۆستانەم لەگەل هەندێ هاورێمدا کرد، باسی سەربەستی ڕۆژنامەگەریمان دەکرد، بەتایبەتی ڕۆژنامەگەری کوردیی لەو باسەدا بووین بە دوو بەشەوە. هەندی لایەنگیری ئەوەی دەکرد کە ڕۆژنامەکانمان تارادەیەك جۆرە سەربەسی یەکیان هەیە، هەنیکی ترمان ئەو بیرەیان ڕەفز دەکردو دوو دل بوون لەئاستی دا.

سەرەکی فەرماندە دەفەرمووێ:ـ «ئێمە کە عیراقین بەندین بەهەموو شتیکی باشی عیراقمانەوە هەر بۆیە دەبێ بەندیش بین بەهەموو شتیکی ناپەسەندی یەوە، مەبەستمان لەم ووتەیەی دوایی واتا لە ئاست ڕاست کردنەوەی ئەو لایەنە ناپەسەندو نارەسەنانەدا جا ئەگەر هاتوو تەنها وەك سەیرکەرێك بەرامبەریان بووەستین ئەوا ئێمە عیراقی نین، هەربۆیە هەر سەیرکەرێك بەعیراقی دانانێم..».

ئایا ئەم ووتەیەی بەرێزی بواری ئەوەمان نادات کە جلەوی پێنووسەکانمان بەردەین و بەتایبەتی دەبینین هەندێ ڕۆژنامەی عەرەبی لەعێراقدا بەرەنگاری زۆر لایەنی ناپەسەندی دام ودەزگا حکوومەتی یەکان و هەلسوکەوتی نابەجێی هەندێ بەرپرسیارانی میری دەبنەوە، جا تاکەی ئێمەی کورد بەم گرێ کوێرە، ئالۆزەوە بتلێینەوە؟

یەکێك لە کۆسپە نەبینراوەکانی کاری ڕۆژنامە گەری کە لەراستی دا دیاردەیەکی هەست پێ کراوەو بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ کاردەکاتە سەر بارو ڕەوتی بلاوکردنەوەو جۆری بابەتە بلاوکراوەکانمان، هەروەك کاردەکاتە سەر باری دەروونی و دەبێتە هۆی شپرزەیی و نائارامی هەندی لە بەرپرسیارانی ڕۆژنامەو بلاوکراوەکانمان ئەمە سەرەرای باری

وریایی و چاودێری و چاوەڕوانی ناڕەحەتی بەردەوام، کەوا ئارەزوو دەکەین ئەم دیاردەیە بە «چاودێری کەری نهێنی . .» یام «بەوەاهیمەی دەست کرد . .».ناوی بەرین، ئەو چاودێری کەرە وەك واهیمەیەك واتەو بەزۆرور سەری هەندێ نووسەرو لێپرسراوی بڵاوکردنەوەدا هێلانەی ساز کردووە جاری واش هەیە دەکرێتە بیانوو تابە هۆیەوە هەندێ بابەت بڵاونەکەنەوە.

دەوری ئەم چاودێری کەرە رەقیبە ئەوەیە کە ڕاپۆرتی نایاسایی و نارەوا بنووسێ، ئەگەرچی ئەو ڕاپۆرتانە لە بنیات دا هەر بەمردوویی لەدایك دەبن.

گەر ئەم چاودێری کەرە، بەکەسێکەوە یا چەندکەسانێکەوە بەندبێت، کەچی هەندێ نووسەرو لێپرساومان وا دەیانخەنە روو کە جۆرە دیناسوورێکی بیرۆکراتین و لەبەردەرگای ڕۆژنامەنووسی کوردی دا وەستاون، یا دیوێکن بەرووی رای دیموکراتی یەوەو وتەکانی سەرەکی فەرماندە لەبیر خۆیان دەبەنەوە.

بوونێتی ئەم جۆرە کەسانەو دوودڵی و ڕاڕایی و ترسی لایەنی ئەوبەر کارێکی وا دەخولقێنێ کە هەندێ هەناسە بتاسێنرێ و هەندێ دەنگ بێ دەنگ بکرێن و نووسینەکانیان کە دوورە لەبۆچوونی چەوتی ئەوان رابگیرێ و بواری بڵاوکرنەوەیان نەدرێت.

لێرەدا دەپرسم و پرسیارم رووبەرووی ئامادەبوان دەکەمەوەو دەڵێم ئایا لەماوەی ئەم دەساڵەی دوایی دا بیستوومانە یا دیومانە ئەدیب یا نووسەرو ڕۆژنامەگەرێکی کورد، بەهۆی نووسینی یەکی یەوە تووشی لێپرسینەوە، یا سزادان بوو بێت!!

لەئەنجامدا پێویستە لەسەر ئەوەی ئەرکی بەرپرسیارێتی لەبواری ڕۆژنامەگەری دا دەگرێتەخۆی، پێویستە چاونەترس و دڵ فراوان و باوەری بە دیموکراتی یەت بێت و ڕێز لەرای کەسانی تر بنێت تا بەڕاستی لەئاستی ئەو شوێنەی خۆیدابێت.

تەوەرەی سێ هەم:-

کۆسپەکانی لایەنی تەکنیکی و بەرێوەبەرایەتی و دارایی، کە بەش بەحاڵی خۆیان دەبنە هۆی گیروگرفتەکانی ڕۆژنامەگەری لەدەرەوەی ناوچەی کوردستاندا؛ مەبەست پەیکەری تەقەنی و جۆری بەرێوەبەرایەتی و دارایی یە کە بەشێکە لە پەیدابوونی لایەنی ناپەسەندو نارێك لە بواری ڕۆژنامەکانماندا.

پێش ئەوەی هەنگاو بنێینە ناو جەرگەی ئەم باسەوە کە خۆی لەنەبوونی کادیری شارەزای کوردیی پاش قوناغی ئامادەکردنی بابەتەکان خۆی دەنوێنێ واتاکادیری چاپ و تەصمیم. . لەم بوارەشدا باسی ئەم خاڵانە دەکەین:

١ ـ چاپ کردن و پیت ڕێکخستنی بابەتەکان:ـ چ نهێنی یەك نادرکێنین گەر ووتمان گشت کادیری لەچاپ دان عەرەبن و بەهیچ جۆرێك کوردی نازانن، ئەوەش بێ گومان بەسەر باری گورج و گۆڵ کردنەوەو دەست و برد کردن و ئامادەکردنی زوو بە زوویی و ڕاستە و رەوانی لەچاپ دانی بابەتەکاندا دەشکێتەوە.

٢ ـ هەڵە ڕاست کردنەوە:ـ لەبنەرەتدا چاپکردن پیت ڕێك خستنی سەرەتایی پرە لە هەڵەی چاپیی، جا بۆیە دەبێت هەڵەراستکەرەوە دەورێکی تەواو لەراست کردنەوەی ئەو هەڵانەدا ببینێ. بەڵام جێی داخە کە بەگشتی کادیری هەڵەراست کەرەوەمان لەئاست بەرپرسیارێتی خۆی دا نی یە، یاخود شارەزایی یەکی ئەوتۆی لەبارەی زمانەکەوەنی یە ئەمەش ئاشکراو روونەو وەك دیاردەیەك بەسەر رووی لاپەرەکانەوە بەدی دەکرێت، لەوانەشە ئەم دیاردەیە تارادەیەك بگەرێتەوە بۆ کەمیی پاداشت.

٣ ـ کادیری تەصمیم، ئەوەی سەبارەت بە بەندی یەکەم گوترا، لێرەدا دووبارە دەکرێتەوە، ئەوەتا کادیری تەصمیم و جێ بەجێ کەر زوربەیان عەرەبن، یا کوردن و «کوردی نازانن» ئەمە لەلایەکەوە، لەلایەکی ترەوە زۆربەیان شارەزایی یەکی ئەوتۆیان لەم بوارەدا نی یەو هەندێکیان ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیان کردۆتە کێڵگەی تاقی کردنەوەو فێر بوون و ئەمەو سەرباری ئەوەی کە بەهۆی نەزانینی زمانی کوردی یەوە چ جۆرە لێك گەشتنێك لەنێوان ئەو کارەو ڕۆژنامەکاندا نی یەو بابەتەکان بەگوێرەی درێژی و کورتی تەصمیم و جێ بەجێ دەکەن هەر بۆیە چ جۆرە گونجانێك لەنێوان بابەتەکاندا نی یەو زۆر جار کادیری تەصمیم و تەنفیز بەشێك لەو بابەتە دەبرن تا بەگوێرەی ئەو شوێنەی سەر لاپەرەکە بیگونجێنن بەبێ ئەوەی خەمی ئەو پارچە براوە بخۆن، ئەمەو سەرەرای زۆر جار ناوەرۆکی ماددەکان پاش وپێش دەخزێن و هەندێ بابەت بەتەواوەتی دەشێوێندرێن.

هەرلەم بوارەشدا دیاردەی نەبوونی یا لاوازی و پاکەمێتی مونتیف و وێنەی دەستی و نەگونجاندنیان لەگەڵ ناوەرۆکی بابەتەکاندا بەدی دەکرێت.

٤ ـ کۆسپەکانی وێنەگرتن و دابەش کردنی رەنگ و مۆنتاژو قۆناغەکانی پلێت و کۆپی کردن و لەچاپدانی مەلزەمەو کۆکردنەوەی لاپەرەکان و ساحاق کردنیان و. . تا. . لەبەر ئەوەی کادیری ئەم زنجیرانە زمانی کوردی نازانن بەرەنگاری هەمان کۆسپ دەبینەوە.

٥ ـ کەم تەرخەمی کادیری چاپخانەکان و تەنانەت بایەخ بە ئان و کاتی دەرچوونی بڵاوکراوە کوردی یەکان نادەن و هەزارو یەك بیانوو دەدۆزنەوەو بەهانەو پەڵپی سەیر سەیر دەگرن، کە دواکەوتنی هەر بڵاوکراوەیەك لەکاتی خۆی لەراستگۆیی ئەو بڵاوکراوەیە کەم دەکاتەوە.

٦ ـ لایەنی دابەش کردنی ڕۆژنامەو بڵاوکراوە کوردی یەکان ئەوەتا ئەو لایەنانەی کە ئەرکی دابەش کردنی بڵاوکراوە کوردوی یەکانیان پێ سپێردراوە، کۆمپانیای نیشتمانی دابەش کردن یا هەندێ بەڵێندەری دابەش کردن کە لەپارێزگاکانی کوردستانەوە دێن وەك خاوەنی کتێبخانە تایبەتی یەکان.

ئەوەتا لەلایەنی دابەش کردنەوە بەگوێرەی بارودۆخی نائاسایی

ئەمرۆی کوردستانەوە، گەیاندن و دابەش کردنی ئەو بلاوکراوانە زۆر لەکاتی خۆی دوادەکەوێت، ئەمەش کار لە بایەخی ئەوبلاوکراوانە دەکات و بەتایبەتی ئەوبابەتانەی کە پەیوەندی یان بەکاروباری هەواڵ و شی کردنەوەو راپۆرتی هەواڵی و ووتاری سیاسی سەبارەت بەکارو رووداوی رۆژانەو هەندی چاوپێکەوتن و ریپۆرتاژەوە هەیە کە بە بۆنەی تایبەتی یەوە دەنووسرێن و پێویستیان بە ئان و کاتێکی تایبەتی و گورج و گۆڵ هەیە تابگەن بەخوێنەر.

٧ ـ لایەنی کۆسپەکانی بەرێوەبەرایەتی و دارایی کەئەمانەش بەش بەحاڵی خۆیان یاریدە دەری گرنگەو راستەوخۆن لە گیروگرفتەکانی کاری رۆژنامەگەری داو لەهەندێ کاتدا بەشداری تەواوەتی دەکەن لە پەیدابوونی ئەو کۆسپانەدا کە لێرەدا باسی ئەم خاڵانە دەکەین:ـ

أ ـ کەمی بەتواناو لێهاتوو شوێنی شیاوی خۆی نەگرتووە.

ب ـ کادیری رۆژنامەنووس لەیەك کاتدا سەربە چەند لایەك کاردەکات و لەلایەنی ئیداری یەوە بەجەئا: لایەکەوە بەندە کە ئەمەش لەوانەیە لەبەر کەمێتی کادیر بێ.

جـ ـ کادیری تایبەتی دەزگاکان سەرەرای تواناو لیهاتوویی یان شوێنی شیاوی خۆیان پێ نەسپێردراوە، بەپێچەوانەوە متمانە دەکرێتە سەر ئەوانەی کە لەدەرەوەی ئەو بلاوکراوانەدا کاردەکەن و بەشێوەیەکی کاتی لەوبلاوکراوانەشدا کاردەکەن.

د ـ لاوازی کادیری باڵای رۆژنامەنووسی لەلایەنی ئیداری یەوە.

هـ ـ دیاری نەکردنی ئەرك و سەلاحی یەتی کارمەندان و کارکەرانی رۆژنامەو گۆڤارەکان وون بوونی ئەو دوولایەنە لەهەرزنجیرەیەکی کاردا.

و ـ کەڵەکەبوونی کار لەسووچێکی تایبەتی دا وتەنانەت هەر بەدەست هەندێ کادیرەوەیە.

ز ـ نەبوونی بەرنامەو نەخشەی تایبەتی رێك خەری کاری رۆژانەی بلاوکراوەکان و پشت بەستن بە کاری کاتیی و کوتوپری رۆژانەوە.

ح ـ وون بوون و شێواندنی هێڵی تایبەتی راست و دروست بۆ چاودێری کردنی ئەوبابەتانەی کە دەنێردرێن بۆ بەشی لەچاپ دان، کە ئەمەش لەزۆر کاتدا کاری لایەنی «تحریر» دەئاڵۆزێنێ.

ك ـ کەم و کوری و ناتەواوی کاری خزمەت گوزاری و پێویستی یەکانی کار وەك «قاقەزوبابەتی یاریدەدەری نووسین و پێویستی یەکانی تەصمیم و ...».

ل ـ کەمی یا نەبوونی ئۆتۆمبێل کەکاری رۆژانە ئاسان دەکات.

م ـ لەلایەنی دارایی یەوە، ئەوەتا پاداشت ی تایبەتی بلاوکردنەوەو کاری رۆژانە بەگوێرەی ئەم قۆناغەی ئێستامان زۆر لاوازو کەنەفتەو تەنانەت جێی مەرەکەب و پێنووس و کاغەزو هیلاکی گەیاندنی بابەتەکە ناگرێتەوە.

دەرئەنجام:ـ

لەوسێ تەوەرەیەوە کە باسمان لێوەکردن دەگەینە چەند دەرئەنجامێك و، هەندێ کوسپمان بۆ ئاشکرا دەبێت کە لەوەدەچێ بووبنە دیاردەیەکی باوو نوێ لەبواری رۆژنامەگەریی کوردی دا، لەوانەش:ـ

یەکەم ـ

دیاردەی دزین و دەست بەسەرداگرتنی هەندێ بابەتی ئەدەبی و زانستی و سیاسی.. دەتوانین ئەم دیاردەیە لەم خاڵانەدا کۆبکەینەوە.

١ ـ دەست بەسەردا گرتنی بابەتی وێژەیی و زانستی و لایەنی تر لەوانەی کە لەوەوپێش بەکوردی بلاوکراونەتەوە، جیا یا بەشێوەیەکی کوت وەت و دەقاودەقی یا بەهەندێ دەستکاری دیارەوە بەمەبەستی سەرلێشێواندن، ئەمەش لەلای هەندێ لەوانەی کە بەزۆر ناونراون (نووسەر) بەدی دەکرێت.

٢ ـ دزینی هەندێ بابەت لەزبانی ترەوە بەتایبەتی لەعەرەبی یەوەو بلاوکردنەوەیان بەناوی خۆیانەوە.

٣ ـ دزینی هەندێ بابەتی عەرەبی، لەلایەن هەندێ لەوانەی کە دیاردەیەکی نوێ باون بەسەر نووسین و رۆژنامەگەری کوردی و عەرەبی یەوە کە لەراستی دا جۆرە هیماو دیاردەیەکی دروست کراون و چی لەزبانی کوردی نازانن و تەنانەت لە عەرەبیشدا چەوتن تاقە ئەرکی ئەوانە هە لبژاردن و دزینی دەقاودەقی ئەو بابەتانەیە لەرۆژنامەو گۆڤارو بلاوکراوە عەرەبی یەکانەوەو بێ شەرمانە بەناوی خۆیانەوە دەینێرن یا وا خۆیان نیشان دەدەن کە لەزبانی غەیری عەرەبی یەوە وەریان گرتووەو وەریانگێراوە پاش ئەوەی کادیری رۆژنامەو گۆڤارەکان بۆیان دەکەنە کوردی و بەناوی ئەوانەوە بلاودەکرێنەوە.. بەبێ ئەوەی ئاماژە بۆ ئەوە بکرێت کە ئەم بابەتە لە لایەن رۆژنامە یا گۆڤارەکەوە کراوە بەکوردی لەم ناوەشدا مافی وەرگێر دەفەوتێ.. ئەوەی شایانی باسە کە لەوەوپێشیش ئەم دیاردەیەمان لەرێگای ئیداری یەوەو لە رێگای ووتارەوە باس کردووەو.. لە چەند بۆنەیەکدا دووپاتمان کردۆتەوەو لەسەرمان نووسی وە، کەبەرای من دیاردەیەکی فرە مەترسی لێ کراوەو ئەرکێکی قورسی کاتی یە بەسەر شانی رۆژنامەو نووسین و ئەدەبی کوردی و تەواوی باری رۆشنبیری کوردەوە لێرەشدا لەئاست چەند پرسیارێکدا دەوەستین.

ئایا ئەم جۆرە نیمچە نووسەرە دروست کراونە بۆچی بەعەرەبی دەنووسن، گەر زاراوەکەشمان پر بەپێستی خۆی بێت و بەنووسەر بژمێردرێن، بۆچ هەندێ نووسەر کە بەنلەش یەکێکە لەوانە ئەو جۆرە بابەتانەیان بۆ دەگۆرنە سەر زبانی کوردی یاخود بە عەرەبیش بۆیان دەنووسن؟!!

٤ ـ سەرەرای هەموو ئەمانەی کەباسمان لێوەکردن کارێکی مەترسی تر لەئارادایە، کەئەویش ئەو جۆرە (نووسەر) انە ناوەکانیان لەگەڵ ئەو بابەتانەدا دەردەچێ بەبێ ئەوەی ئاماژە بۆ ئەوەبکرێت کە ئەو بابەتانە

لەلایەن رۆژنامە یاخود بڵاوکراوەکەوە وەرگێراوەتە سەر زبانی کوردی بەم جۆرەش، ئەو جۆر، (کەس) انە بەسەر لاپەڕەکانی مێژووی ئەدەب و نووسەرو رۆشبیرانی کوردەوە دەنووسرێن و والەقەلەم دەدرێن کە رۆژنامەنووس و نووسەری کوردن و خزمەتی زبان و وشەی کوردیان کردووەو لەهەمووان سەیرتریش هەندێکیان هەیە بە هەردوو زاراوەی سۆران و کرمانجی بابەتیان بۆ دەکرێتە کوردی و بڵاودەکرێتەوە.

دووهەم:-

بەرامبەر بە خاڵی یەکەم کەلەسەرەوە باسمان کرد هەندێ نووسەری کورد یاخود تازەپێ گەیشتوو هەن ئەگەر چی بەرهەمەکانیان ناکامڵ و ناتەواوەو لەلایەنی زمانەوانی یەوە یا لە لایەنی دارشتنەوە، لەوانەیە پێویستی بەدەست کاری یەکی کەم هەبێ تا بۆ بڵاوکردنەوە بشێ.

یاریدەدانی ئەم جۆرە نووسەرانە کارێکی پیرۆزە.

سێ هەم:-

نەخوێندنەوەی زۆربەی بابەت لەلایەن دەستەی نووسەران یا لێپرسراوی بڵاوکردنەوە ئەمەش بەئاشکراو روونی لە هەڵەی زمانەوانی یەوە بەدی دەکرێت.

چوارەم:-

بڵاوکردنەوەی هەندێ بابەت کە لەوەوپێش لەهەمان بڵاوکراوەدا بڵاوکراوەتەوە.. یاخود لە لەبڵاوکراوەیەکی ترەوە بەشێوەیەکی دەقاودەقی تەنانەت لەلایەنی (تەصمیم) یشەوە، بەوەشا دەردەکەوێت کە ئەو رۆژنامەیەی پێشووە براوەو خراوەتە سەر لاپەڕەی ژمارەکەی تر ئەم دیاری دەیەش تاپێش پتر لە ساڵێك بەردەوام بوو لەکاتێکدا بڵاوکردنەوەی هەمان بابەت لە زیاتر لەرۆژنامەو گۆڤارێکدا هێشتا باوو بەردەوامە..

پێنجەم:-

نەبوونی لاپەڕەی رۆژانەو هەفتانەی بەردەوام و ئەگەر ئەو جۆرە لاپەرانەش هەبن ئەوا لەکاتی خۆیاندا دەرناچن ئەمەش بەسەر عەموودی رۆژانەدا دووپات دەبێتەوە ئەم کارەش لە راستگۆیی نووسەرو بڵاوکراوەکە کەمدەکاتەوەو ئاست و پایەی لەلای خوێنەر نامێنێ.

شەشەم:-

بایەخ نەدان بەهەڵە راستکردنەوە. بەهۆی لاوازی کادیرو کەمێتی یادداشتەوە.

حەوتەم:-

بەك نەخستنی رێنووسی کوردی، سەرەرای هەڵەی زمانەوانی و لاوازی دارشتنی زۆر ووتاری بلاوکراوە.

هەشتەم:-

شێواندنی هەندێ بابەت لەکاتی تەصمیم کردنداو پاش و پێشخستنی برگەکانی و شێواندنی ناوەرۆکی..

نۆیەم:-

دوو دڵی و دڵەلەرزێی هەندی بەرپرسیا.. لەئاست بڵاوکردنەوەی هەندێ بابەت ولێکدانەوەیان بەگوێرەی بۆچوونی تایبەتی خۆیان.

دەیەم:- نەبوونی دیاردەی رەخنە بەسەر لاپەڕەی رۆژنامەو بڵاوکراوەکانمانەوە ئەوەی هەشە زۆربەیان لایەنی ناکۆکی شەخسی دەگرێتە خۆی.

ئەنجام وپیشنیارەکان

ئەوەی باسمان کرد تەنها بەمەبەستی رەخنەی بیناکاری یەوە بوو مەبەستمان راستی یە پەتیەکەیە بێ چ فرت وفێڵ و ئارایشت ومۆنتاژکردن.. هەربۆیە هەندێ ئەنجام و پێشنیار دەخەینە روو هیوادارین هەموو لایەنە پەیوەندی کارەکان بەجدی وەری بگرن و بایەخی پێ بدەن و جێ بەجێی بکەن تا چەند هەنگاوێکی راست بە رۆژنامەگەری نیشتمانیی کوردمان بەرەو دوور خستنەوەی دەسەڵاتی راگەیاندنی رۆژئاوا بنێین و هاوبەشێکی شان بەشان بەهێزو بەتوانایین لەتەك رۆژنامەو بڵاوکراوەکانی ئێستای ناوچەی کوردستان و لەئەنجامدا هەست و نەست و بیری خوێنەری کورد بەووتەو کردار بەلای خۆماندا رابکێشین ئەوا بەکورتی ئەو خاڵانەش دەخەینە روو.

١ - پەیرەوکردنی کاری بەکۆمەڵ و سەرپەرشتی کردنی بەکۆمەڵ و دوور کەوتنەوە لەرەوتی بریاردانی تەنها کەسی.

٢ - پەیرەوکردنی رەوتی دابەش کردنی کار ئەم خاڵەش دەرئەنجامی خاڵی یەکە:۹.

٣ - داین کردنی باری بەرپرسیارێتی و هەڵتەك و داتەك پێ نەکردنیان و کەسانی بەتواناو لێهاتوو لەشوێنی شایانی خۆیاندا بهێلرێنەوەو تەنانەت دەست بەباڵیانەو بگیرێ بەرەو شوێن و پلەی بەرزترو لەم کارەدا سوود لە کادیری مووچەخۆری دەزگا وەربگیرێ و پەنانەبرێتە بەر کادیری کاتیی.

٤ - پێ بەخشینی دەسەڵات و دیاری کردنی ئەرکی سەرشانی ئەندامانی سەرپەرشتکار یا سەرپەرشتکارانی لاپەرەکان و سکرتاری یەتی نووسین و زنجیرەکانی نووسین و دیاری کردنی ئاست و شوێنی

کارمەنـدانی بەریـوّەبەرایـەتی و هەر یـەکی لە پلەکـانی کادیـری بەرهەم هێنان و ئامادەکردن. .

٥ ـ پـەنابـردنە بـەر سەپـەرشتکاریکی زمـانـەوانی بـەمـەبـەستی چاودێری کردنی لایەنی زمانەوانی و تەرخان کردنی پاداشتیکی باش بۆ هەر یەکێ لەوانە چونکە کاریکی مەزنی مێژوویی هەڵدەسوورێنن و زمانەکەمان دەپارێزن. .

٦ ـ چاونەتـرسیی و دوورکەوتـنـەوە لە دوودڵی و رارایی لـەکاتی پەیرەوکردنی بابەتەکان و پەسەنەکردنیان.

٧ ـ دوور کەوتنەوە لە ئارەزوو ئارەزووکاری و مەبەستی شەخسی لە پەسەندکردن و بڵاوکرونەوەی مادەکاندا بەتایبەتی ئەوبڵاوکراوانەی ئیستا لە مەیداندان هي میللەتن. .

٨ ـ تاکادیرەکانمان چاوکـراوەو ئاگـاداری رووداوەکانی نـاوچەی کوردوستان و راگەیاندانی ئەو لایەنانە بن پیویستەچاو بە رۆژنامەو بڵاوکراوەکانی ناوچەی کوردستاندا بخشێنن و بیانخوێننەوەو سوودیان لێ وەربگرن تابتوانن رای گشتی ئاگادار بکەنەوە لیرەدا شتیکی نهێنی ناخەمە روو گەر ووتم. کادیرەکانمان تەنانەت چاویان بەگـوّڤارو رۆژنـامەکـانی بەغـداش ناکـەوێت و ئەوبـلاوکراو انـانەیـان بـۆ ئامادەناکرێت. .

٩ ـ پیویستە دەزگا کوردی یەکان ئامێری نوێی تەلەفزیۆن و سەتەلایتیان هەبێ هەر وەك چۆن دەزکا هاوچەشنە عەرەبی یەکان ئەو جۆرە شتانەیان هەیە ئەمەش بەو مەبـەستـەوە تـابتوانن لایـەن و کەلێنێکی فـراوان لەرۆژنامەگەری کوردی دا پربکەنەوە.

١٠ ـ گەران بەشوێن کادیری کورددا و بەتایبەتی بۆ زنجیرەکانی کاری هونەری و تەقەنی و مەشق پێ کردنیان و ئامادەکردنی تەواویان بۆ ئەو جۆرە کارانەو تەرخانکردنی مووچەیەکی باش بۆ هەر یەکێکیان.

١١ ـ پیویستە بەشی وێنە گرتنی فۆتوگرافی لەدەزگا کوردی یەکاندا دامەزرێ.

١٢ ـ ئالەم ئان و کات و شوێنەوە بەتەواوەتی ئیتر بیرای بیرای بواری چ بابەتێك نەدرێ کە بەزبانی عەرەبی نووسرابێ بەتایبەتی ئەوجـۆرە بابەتانەی کە مەرایی و ریایی یەکی ئاشکرایان پێوە دیارە. . دەبا رێز لە خۆمان بنێین، چونکە نووسەری کورد توانای بەخشش و داهێنانی پترو پترتری لەباردایە.

١٣ ـ هاندانی بابەتی رەخنەسازیی راست و رەوان و تەرخان کردنی پاداشتی تایبەتی بۆ ئەو جۆرە بابەتانە.

١٤ ـ هاندانی نووسەرە نوێ باوو تازەپێگەیشتووەکان و پەیرەوکردنی بابەتەکانیان و بڵاوکردنەوەیان وتەرخان کردنی پاداشتیکی باش بۆ ئەو بابەتانەیان.

١٥ ـ راگرتنی بڵاوکردنەوەی بابەتی زانستی و ئەوانەی کە هاوچەشنی بابەتی قوتابخانەن و پیویستی یان بە پسپۆری یەکی ووردو تەواو هەیەو ئـەوبابـەتانـەی کە زۆر دوورو درێـژن و بەزنجیـرە ووتـارێـك بڵاودەکرێنەوە جونکە ئەم بابەتـانە بـەدگمەن سـەرنجی خوێنەر رادەکێشن و شوێنی تایبەی خۆیان هەیە بۆبڵاوکرونەوە وەك گۆڤاری رۆشنبیری نوێ.

١٦ ـ پیویستە رۆژنامەگەریکی کورد یا سەرۆکی نیقابەی رۆژنامە نووسان لقی کوردستان بکرێتە ئەندامی دەستەی بەریوەبەردنی نیقابەی رۆژنامەنووسانی عیراق.

١٧ ـ بەخشین و داشکاندنیکی باش بەو لایەنانە بدرێ کە ئەرکی دابەش کردنی رۆژنامەو بڵاوکراوەکانیان گرتۆتە ئەستۆ تا گەیشتنی زوو بەزوویی ئەو بڵاوکراوانە بەخوێنەر زامن کەین.

١٨ ـ پیویستە رۆژنامەگەری کورد بەشداری لە هەر کۆنگرەی رۆژنامە گەری و چالاکی یەکی میری و نێـودەوڵەتی دابکـات. . هەروەهـا پێویستە بەشداربێت لە هەر دەورەیەکی مەشق پێ کردن و هەر ناردنە دەرەوەیەك بۆفێربوون یا ئامادەبوون لە جۆرەها چالاکی دا.

لـەکۆتـای دا سوپـاسی دان بە خـۆدا گرتنی دریـژخایـان و گوێ سووك کردنتان دەکەم.

ملخص البحث

ملاحظات حول واقع الصحافة الكردية

ملاحظات حول واقع الصحافة الكردية

احمد زەردەشت

يتضمن البحث محورين اساسيين حول واقع الصحافة الكردية وهما:

١ ـ الواقع الحالي للصحافة الكردية الصادرة في منطقة الحكم الذاتي.

٢ ـ الواقع الحالي للصحافة الكردية الصادرة خارج منطقة الحكم الذاتي.

حيث يتطرق الى العوامل التي تؤدي الى نجاح الصحافة الكردية في منطقة كردستان وما في ذلك من دور الاجهزة الاعلامية الغربية في الترويج واغناء المتلقي، ومن خلال عرضه للمعوقات التي تعاني منها الصحافة الكردية خارج منطقة الحكم الذاتي وتصنيفه لتلك المعوقات بثلاث محاور رئيسية وهي:ـ

١ ـ المعوقات الخاصة المتعلقة بالكاتب والنص الكردي.

٢ ـ المعوقات الخاصة بالتحرير وما يدخل ضمن نطاق هذه العملية من تحرير واعداد وترجمة وتقييم.

٣ ـ المعوقات الفنية والادارية والمالية، وما يتعلق بالعملية الطباعية.

فقد توصل الباحث الى بعض الاستنتاجات التي بنى عليها نتائج بحثه، بهدف الوصول الى مطبوع اجود يمكن ان يثبت له موقع قدم راسخة في الساحة الكردستانية وبجدارة فائقة.